

**ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE” A MINISTERULUI AFACERILOR
INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA**

ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE PENALE ȘI DREPT PUBLIC

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 343.34(043.2)

CAZACICOV Andrei

**RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU CREAREA SAU
CONDUCEREA UNEI ORGANIZAȚII CRIMINALE**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTOR ÎN DREPT

Specialitatea: 554.01 – Drept penal și execuțional penal

Autor:

Conducător de doctorat:

**COJOCARU Radion,
doctor în drept, profesor
universitar**

Comisia de îndrumare:

**LARII Iurie, doctor în drept,
profesor universitar,**

**URSU Veaceslav, doctor în drept,
conferențiar universitar,**

**ZOSIM Alexandru, doctor în drept
conferențiar universitar**

CHIȘINĂU, 2021

Teza de doctorat a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Științe penale și Drept public a Academiei „Ștefan cel Mare” a M.A.I.

Autor:

Cazacicov Andrei

Conducător de doctorat:

COJOCARU Radion, dr., prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare”.

Comisia de doctorat:

1. GLADCHI Gheorghe, președinte al Comisiei de doctorat, dr. hab., prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare”;
2. COJOCARU Radion, conducător de doctorat, dr., prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare”;
3. LARII Iurie, referent oficial, dr., prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare”;
4. ULIANOVSKI Xenofon, referent oficial, dr. hab., prof. univ., Universitatea de Stat din Moldova;
5. BUJOR Valeriu, referent oficial, dr., prof. univ., Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată.

Secretar al Comisiei de doctorat:

RUSU Oleg, dr., conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare”.

Susținerea va avea loc în data de „19” ianuarie, 2022, ora 15:00, în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a M.A.I. (adresa: or. Chișinău, str. Gh. Asachi, nr. 21, bloc administrativ, etajul III, sala de conferințe).

Rezumatul și teza de doctorat pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca generală „Tudor Roșca” din cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a M.A.I., pe pagina web a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (www.cnaa.md) și pe pagina web a Școlii Doctorale Științe penale și drept public (<https://www.academy.police.md/>).

Autor: _____ CAZACICOV Andrei

Secretarul Comisiei de doctorat: _____ RUSU Oleg, doctor în drept,
conferențiar universitar

CUPRINSUL REZUMATULUI TEZEI

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	9
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	24
BIBLIOGRAFIE.....	28
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	31
ADNOTARE (în română, rusă, engleză)	32

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Desăvârșirea procesului de globalizare, prin care se caracterizează tot mai pronunțat civilizația contemporană, condiționează apariția diverselor forme de criminalitate organizată, activitatea cărora accede pe plan global sub forma infracțiunilor transnaționale, internaționale și intercontinentale.

În contextul apariției noilor direcții de activitate a organizațiilor criminale, precum și în condițiile răspândirii la nivel global a actelor teroriste, devine tot mai clară și mai pronunțată necesitatea implementării de către Republica Moldova a unor măsuri eficiente de prevenire și combatere a acestui flagel social odios.

În condițiile existenței unui stat de drept, este de neconceput tolerarea faptelor care atentează la securitatea publică, iar pe acest fundal incriminarea corespunzătoare a lor capătă o relevanță deosebită.

Datele statisticii oficiale ne demonstrează o dinamică în creștere pentru anul 2020 a infracțiunilor comise de grupuri organizate, fapt ce necesită o intervenție promptă, inclusiv pe terenul cercetărilor științifice, care trebuie să fundamenteze eficacitatea măsurilor de prevenire aplicate de către organele de resort. Necesitatea studierii din punct de vedere al științei penale a acestui tip de criminalitate este condiționată în mare parte și de tendințele de „metamorfozare” ale acesteia, care actualmente tinde în mod constant spre politizare, disimulare, cibernetizare și internaționalizare. Fără doar și poate că aceste schimbări ale fenomenului influențează inclusiv tabloul statistic, fapt ce atrage o reflectare eronată a situației reale și a tendințelor actuale de manifestare a criminalității organizate. Această stare a lucrurilor tergiversează esențial dezvoltarea economico-socială a Republicii Moldova și prelungește „până la infinit” dificila perioada de tranziție pe care o parcurgem.

Pe lângă nihilismul juridic, lupta fictivă cu criminalitatea organizată, dificultatea investigării infracțiunilor comise în grupuri, un alt factor care justifică odată în plus necesitatea studierii juridico-penale a subiectului ce face obiect de preocupare al prezentei lucrări rezidă în anumite deficiențe pe care le prezintă însăși cadrul normativ-penal național. Mai mult ca atât, infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale nu a fost detaliat și apropiat cercetată nici din perspectiva științei dreptului penal, spre deosebire de alte științe (criminalistică, criminologie, victimologie etc.). Așadar, în doctrina penală autohtonă sunt întâlnite doar unele studii particulare, de regulă fragmentate și limitate la anumite aspecte, care țin nemijlocit de preceptul incriminator de la art. 284 C. pen.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. O contribuție remarcabilă la studierea fenomenului criminalității organizate sub diferite aspecte, implicit sub aspect penal, a fost adusă de către autorii din țară și cei din străinătate: A. Borodac, V. Bujor, Gh. Gladchi, S. Brînză, M. Gheorghită, X. Ulianovschi, V. Stati, A. Barbăneagră, M. Bîrgău, V. Ursu, Ig. Ciobanu, O. Balan, R. Cojocar, D. Postovan, O. Bejan, A. Pungă, Al.

Pareniuc, F. Sterschi, M. Braloștișanu, A. Corîștin, P.Z. Nenov, I. Hurdubaie, A. Tighineanu, M. Benchechi, V. Sili, V. Armașu, R. Pleșca, V. Untilă, G. Cristea; C.L. Stăncilă, C.G. Gîrleanu, N. Mappes-Niediek, L. Kovesi, I. Tucmuruz, D. Miclea, A. Andreescu, N. Radu, M. Atanasiu, L. Stăncilă, I. Coman, C. Stan, F. Calderoni; A.V. Brilliantov, V. Școlinîi, N. Igorova, K.V. Putuliko, I.V. Godunov, I.V. Kostiukovschii, D.M. Valeev, V.A. Jbankov, A.V. Tabakov, V.V. Romaniuc, A.V. Butîrscaia, A.V. Skaciko, D.A. Korețchii, A.S. Ovcinskii, V.N. Petrașev, M.I. Kovalev, V.V. Palii, E.N. Fedik, A. Vozniuc, M.V. Kornienko, O.Y. Șostco, V.L. Groholiskii, V.V. Ucraineț, O.O. Kvașa, V.P. Kovaliciuc, V.V. Mercușin, M. Semukov, N. Kaziuc, N. Scrîț.

Investigarea științifică a criminalității organizate de către autorii menționați *supra* a căpătat un caracter multilateral, domeniul prioritar al preocupărilor acestora constituindu-l aspectul criminologic, criminalistic, istoric, comparativ etc. Prin urmare, considerăm utilă și necesară aprofundarea științifică a problematicii răspunderii penale pentru crearea sau conducerea unei organizații criminale (art. 284 C. pen.), prin care s-ar reevalua, pe de o parte, elementele și semnele componente ale infracțiunii vizate, iar pe de altă parte, a pedepsei aplicabile pentru comiterea acesteia.

Este de notat că necesitatea unui asemenea studiu este resimțită și din punct de vedere al practicii judiciare, mai ales pentru ofițeri de urmărire penală și ofițeri de investigații, procurori, judecători, avocați etc. cărora le vor fi utile reperele științifico-practice de încadrare juridică a infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale. În special, un asemenea studiu ar constitui un sprijin pentru activitatea structurilor specializate, precum este P.C.C.O.C.S.-ul, care, după cum ne arată elementele de practică judiciară, întâmpină anumite dificultăți la calificarea activităților criminale realizate în grup. Prin urmare, întru evitarea arbitrariului, mediatizat inclusiv de către specialiști din domeniu [45], și respectarea strictă a principiului legalității incriminării, este absolut necesar studiul științifico-penal al infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale, inclusiv sub aspect practic.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul lucrării constă în examinarea teoretico-practică multiaspectuală a infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale, în vederea rezolvării problemelor și dificultăților care apar la aplicarea art. 284 C. pen., precum și înaintarea unor recomandări de ordin științifico-practic de perfectare a cadrului normativ național la rigorile internaționale.

Pentru atingerea finalității scontate au fost trasate următoarele **obiective**: 1) cercetarea și aprecierea gradului de evoluție a doctrinei penale naționale și a celei străine, cu privire la infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale; 2) analiza multilaterală a evoluției cadrului normativ incriminator al infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale în legislația penală a R.M.; 3) elucidarea conceptului și a corelației dintre „grupul criminal organizat” și a „organizației criminale” prin prisma standardelor definitorii internaționale și aprecierea măsurii în care aceste standarde au fost implementate pe plan național; 4) realizarea unui studiu de drept penal comparat a legislațiilor penale ale altor state,

inclusiv a celor ce fac parte din familii de drept diferite, în raport cu infracțiunile similare sau *quasi*-similare celei prevăzute de art. 284 C. pen. al R.M.; 5) elucidarea și examinarea teoretico-practică a semnelor obiective și subiective aferente infracțiunii stipulate la art. 284 C. pen.; 6) evaluarea cerințelor de calitate a normei stipulate la art. 284 C. pen. și determinarea măsurii în care norma incriminatoare internă corespunde acestor cerințe; 7) rezolvarea practică a problemelor cu care se confruntă organele de drept la stabilirea răspunderii pentru crearea sau conducerea unei organizații criminale; 8) stabilirea semnelor delimitative dintre fapta de creare sau conducere a unei organizații criminale de alte infracțiuni omogene; 9) evaluarea regimului sancționator aplicabil și a gradului de congruență cu principiile moderne care stau la baza implementării politicilor punitive; 10) formularea și înaintarea unor propuneri *de lege ferenda* privind perfecționarea normei incriminatorii de la art. 284 Cod penal etc.

Metodologia cercetării științifice. În vederea realizării scopului și obiectivelor trasate, în prezenta lucrare a fost utilizat materialul normativ (convenții, acorduri internaționale, directive U.E., coduri, legi, hotărâri, decrete etc.) și doctrinar (tratate, manuale, monografii, teze de doctorat, ghiduri, materialele conferințelor științifico-practice, reviste, articole științifice, baze de date electronice etc.) vizând infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale. Totodată, aspectul teoretic al lucrării a fost completat cu spețe din practica judiciară.

De asemenea, în lucrare au fost aplicate un șir de metode generale și speciale, printre care se numără: metoda istorico-juridică, logică, comparativă, sistemică, interpretării literare, statistică, prospectivă, teleologică, sondajul.

Noutatea și originalitatea științifică. Acest studiu reprezintă o cercetare complexă a problemelor teoretice și practice, de moment și de perspectivă, privind infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale.

Elementele inovative ale studiului se desprind din tezele fundamentale ale lucrării și preiau următoarea formă: 1) a fost constatăată în mod elocvent discrepanța dintre noțiunile de „grup criminal organizat” și de „organizație criminală”, prevăzute de legislația penală națională, cu cea de „grup infracțional organizat”, statuată în textul Convenției de la Palermo din 15.11.2000, și de „organizație criminală”, prevăzută în Decizia-cadru a Consiliului U.E. privind lupta împotriva crimei organizate și Acțiunea comună privind incriminarea participării la o organizație criminală în statele membre ale Uniunii Europene; 2) drept urmare a analizei comparative efectuate asupra legislațiilor penale ale altor state, s-a justificat inoportunitatea reunirii în cadrul aceluiași articol (art. 284 C. pen.) a două infracțiuni distincte, precum și deficiențele normativ-aplicative ce rezultă din această întrunire improprie; 3) au fost supuse evaluării semnele obiective și subiective ale creării sau conducerii unei organizații criminale în concordanță cu principiul legalității incriminării și cu standardele desprinse din jurisprudența CtEDO; 4) s-a argumentat oportunitatea modificării și transunerii prevederii de la art. 284, alin. (2) C. pen. la un nou articol, cu ajustările strict necesare în acest sens, cu racordarea prevederilor Codului penal la cele ale legilor speciale și cu preluarea celor mai bune practici din legislațiile

penale ale altor state; 5) au fost scoase în evidență lacunele normei penale de creare sau conducere a unei organizații criminale (art. 284 C. pen.) și punctele vulnerabile a acestei norme penale în aplicarea practică; 6) s-a concretizat oportunitatea unificării terminologiei utilizate, inclusiv în cadrul art. 284 C. pen., prin substituirea lexemelor „creare”, „organizare”, „înființare” cu cel de „constituire”; 7) s-a demonstrat atribuirea componenței de infracțiune a creării sau conducerii unei organizații criminale la categoria celor formal-reduse; 8) s-a arătat prezența scopului special ca semn obligatoriu al laturii subiective a infracțiunii de la art. 284, alin. (2) C. pen. și, în condițiile absenței unui scop explicit pentru fapta prejudiciabilă de la art. 284, alin. (1) C. pen., includerea unui scop implicit pentru forma de participare penală – organizația criminală; 9) au fost relevate semnele care permit delimitarea infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale de alte infracțiuni înrudite și au fost prezentate diferențele dintre noțiunile de „grup de două sau mai multe persoane”, „grup criminal”, „grup criminal organizat”, „grup terorist”, „organizație criminală”, „organizație teroristă”, „bandă armată”, „formațiune paramilitară ilegală”; 10) s-a propus implementarea în Hotărârile Plenului C.S.J. al R.M. a unor reguli practice de calificare a săvârșirii infracțiunilor în componența grupurilor criminale organizate și a organizațiilor criminale etc.

De asemenea, noutatea științifică a studiului realizat constă în elaborarea argumentată a unui set de recomandări, sub formă *de lege ferenda*, și anume:

1. Modificarea art. 46 C. pen. și reconceptualizarea art. 47 C. pen.;
2. Perfectarea și completarea textului preceptului incriminator de la art. 284 C. pen.;
3. Modificarea și transpunerea prevederii de la art. 284, alin. (2) C. pen. la un articol nou – art. 284¹ C. pen.

Semnificația teoretică a lucrării. Importanța teoretică a studiului constă în faptul că lucrarea prezintă un studiu bine sistematizat și documentat, oferind soluții teoretico-practice de calificare juridică a infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale. Totodată, teza scoate în evidență unele probleme curente și de perspectivă care pot apărea în practica de aplicare a legii penale, dar și a căilor de soluționare adecvată ale acestora.

În acest punct de analiză, în afară de sursele doctrinare notorii, au fost studiate meticulos și prevederile legislației naționale, a actelor juridice internaționale, ale legislațiilor penale ale statelor din toate sistemele (familiile) de drept cunoscute.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în oferirea unei compilații a materialului doctrinar, util înțelegerii normei penale cercetate, precum și formularea recomandărilor practice de soluționare a unor situații incerte, întâlnite în jurisprudența națională. Totodată, a fost prezentată o interpretare elocventă a elementelor și semnelor componenței infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale, fapt ce va facilita activitatea organelor de ocrotire a normelor de drept la aplicarea normei penale de referință. Concluziile, soluțiile înaintate și propunerile prezentului studiu pot fi utilizate în procesul de instruire a studenților, audienților

cursurilor de formare inițială și continuă, precum și a practicienilor implicați nemijlocit în procesul de prevenire și combatere a infracționalității organizate etc.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere constau în: 1) formularea definițiilor de „grup criminal organizat” și „organizație criminală” în lumina standardelor internaționale; 2) evaluarea semnelor obiective și subiective ale creării sau conducerii unei organizații criminale în unison cu principiul legalității și cu standardele desprinse din jurisprudența CtEDO; 3) argumentarea necesității instituirii unui model incriminator nou al infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale, cu identificarea curențelor existente în norma penală actuală prevăzută la art. 284 C. pen.; 4) relevarea regulilor de încadrare juridică a infracțiunii cercetate și a delimitărilor cu alte componente de infracțiuni omogene.

Implementarea rezultatelor științifice. Compilația materialului teoretico-practic își găsește aplicabilitate directă la exercitarea activității profesionale a organelor de resort, responsabile de combaterea criminalității organizate, în special la aplicarea legii penale, calificarea infracțiunilor, interpretarea practicii judiciare. Rezultatele științifice pot fi utilizate în procesul de instruire a studenților, masteranzilor și doctoranzilor din cadrul instituțiilor de învățământ superior cu profil juridic, dar pot servi și la efectuarea unor noi investigații științifice. Totodată, recomandările și propunerile *de lege ferenda*, formulate de către autor, pot fi luate în considerație la perfecționarea cadrului normativ ce vizează art. 284 Cod penal în conformitate cu cerințele de calitate ale normelor incriminatorii care rezultă din jurisprudența CtEDO, precum și standardele internaționale existente în materia prevenirii și eradicării criminalității organizate, desprinse din Convenția de la Palermo, deciziile-cadru și acțiunile comune ale Consiliului U.E. etc.

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele investigației au fost puse în discuție în cadrul multiplelor foruri științifice naționale și internaționale. De asemenea, ideile de bază ale lucrării au fost publicate în diverse reviste științifice de profil: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a M.A.I.; Revista Institutului Național al Justiției; Revista Procuraturii Republicii Moldova; Revista „Legea și viața”; Revista Națională de Drept; Collection of scientific articles of international scientific and practical conference „European research: innovation in science, education and technology”; Сборник научных трудов „Актуальные вопросы права, образования и психологии” și altele.

Publicațiile la tema tezei. La tema tezei de doctorat au fost publicate 19 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: infracțiune, răspundere penală, pedeapsă penală, liberare de răspundere penală, organizație criminală, grup criminal, grup criminal organizat, grup infracțional organizat, organizație teroristă, grup terorist, criminalitate organizată, aderare, creare, conducere, participare, constituire.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea tezei, reprezentând exordiul fundamentării și justificării temei alese pentru cercetare, cuprinde următoarele compartimente: actualitatea și importanța problemei abordate, scopul și obiectivele tezei, ipoteza cercetării, metodologia cercetării științifice, baza empirică a studiului, noutatea științifică a rezultatelor obținute, problema științifică soluționată, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor și sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul I, intitulat *„Analiza situației în domeniul investigării fenomenului criminalității organizate”*, structural alcătuit din 3 subcapitole, este consacrat cercetării celor mai relevante materiale științifice (manuale, monografii, teze de doctor, articole științifice, ghiduri, studii, reviste și chiar conferințe științifice consacrate integral fenomenului criminalității organizate) publicate la tema tezei de doctor în Republica Moldova și în străinătate.

Antrenarea științei juridice în tratarea tuturor formelor de manifestare a fenomenului criminalității organizate se observă pe fondul unor studii din țară și din afara acesteia, care în final fundamentează conceptele teoretico-practice și permit prognozarea evoluției viitoare a criminalității organizate și a instrumentarului de prevenire și combatere a acesteia.

În rândul celor dintâi monografii pe tema criminalității organizate face parte lucrarea *„Организованная преступность: проблемы теории и практики расследования”* [53] de M. Gheorghiiță. În cadrul cercetării efectuate se evidențiază problemele teoretico-practice a conceptului de criminalitate organizată și se descrie modelul criminalistic al infracțiunilor comise de grupurile criminale organizate.

Analiza generală a instituției participației penale, inclusiv a formelor organizate de participație „grup criminal organizat” și „organizație criminală”, a fost efectuată cu lux de amănunte de către autorul X. Ulianovschi în lucrarea intitulată *„Participația penală”* [47] și de către autorul M. Grama în cadrul tezei de doctorat cu titlul *„Participanții la infracțiune și particularitățile răspunderii lor”* [27].

În cadrul tezei de doctor *„Aspecte juridico-penale și criminologice a criminalității organizate”* [48], precum și în alte studii [6, 49], dl. Veaceslav Ursu analizează fenomenul criminalității organizate prin prisma politicii penale a Republicii Moldova, intervenind și cu o cercetare amplă sub aspect criminologic a acestui fenomen social negativ.

În teza de doctor *„Criminalitatea transnațională: normativul penal de sancționare și politici de prevenire și combatere”* [43], autorul F.E. Sterschi trasează drept obiectiv central: determinarea dimensiunilor conceptuale ale criminalității organizate transnaționale și a trăsăturilor definitorii ale acesteia.

Activitatea dificilă de definire a conceptelor de crimă organizată și organizație criminală se atestă în studiul criminologului V. Bujor, care în publicația *„Referințe vizând esența criminalității organizate”* [13] evidențiază trăsăturile esențiale ale crimei organizate: „realizarea activității de un grup criminal (organizație, asociație) stabil; specializarea și distribuirea rolurilor

între membrii organizației și între grupurile criminale din care se compune asociația criminală respective; ierarhia strictă în interiorul grupului criminal; normele de comportament strict definite și existența unor valori criminale; orientarea activității grupelor și asociațiilor criminale spre obținerea de profit; producerea sau oferirea unor produse ori servicii ilicite; obținerea puterii; implicațiile în afacerile legale; coruperea funcționarilor publici”.

În articolul *„Некоторые вопросы ответственности за создание преступной организации или руководство ею”* [51], autorii V. Bujor și C. Telipiz, efectuând o analiză juridico-penală a normei penale de creare sau conducere a unei organizații criminale, prezintă vulnerabilitatea normei statuate la art. 284 Cod penal din punct de vedere al probatoriului ce urmează a fi acumulat pentru demonstrarea faptei infracționale, dar și propun o noțiune nouă pentru organizația (asociația) criminală.

Intercalarea infracțiunii de spălare a banilor cu fenomenul crimei organizate se reține ca idee de bază și într-o serie de articole științifice publicate de M. Braloștișanu [11, p. 42], A. Corîștin [59, p. 34], C.L. Stăncilă și C.G. Gîrleanu [42], precum și alții.

Conexiuni strânse între organizațiile criminale și alte categorii de infracțiuni (terorismul, corupția, traficul de ființe umane) au fost sesizate de către o serie de autori autohtoni, concluziile cărora sunt expuse în mai multe articole științifice, printre acestea menționăm următoarele: *„Conexiunile terorismului islamic cu crima organizată”* [10, p. 21] de M. Braloștișanu; *„Implicațiile corupției și criminalității organizate asupra securității naționale și internaționale”* [44, p. 24] de F.E. Sterschi; *„Comerțul cu oameni - una dintre cele mai răspândite forme de activitate ilegală practică de grupările criminale organizate”* [7, p. 52] de M. Bodean.

Interacțiunile strânse dintre organizațiile teroriste și structurile criminalității organizate au fost sesizate și descrise de către Gh. Gladchi în articolul științific *„Terorismul, criminalitatea organizată și corupția”* [26, p. 56].

Din alt punct de vedere, după introducerea în anul 2008 a alineatului (2) la art. 284 C. pen. și atribuirea acestei infracțiuni a caracterului terorist, a apărut necesitatea analizării materialelor ce explorează domeniul infracțiunilor teroriste și a grupărilor organizate de tip terorist.

O lucrare relativ recentă în acest domeniu a constituit-o teza de doctorat a lui Benchechi M., intitulată *„Combaterea terorismului contemporan și consolidarea sistemului de securitate internațională”* [5]. În cadrul acesteia, autorul efectuează o analiză istoriografică a terorismului contemporan, a măsurilor de combatere a acestuia și evoluția sistemului de asigurare a securității internaționale. Cercetarea științifică se bucură de un capitol aparte dedicat contribuției Republicii Moldova la combaterea terorismului și consolidarea sistemului de securitate internațională.

Un alt manual elaborat de colectivul de autori S. Brînză, X. Ulianoschi, V. Stati, I. Țurcanu, Vl. Grosu, intitulat *„Drept penal. Partea specială. Volumul II”* [12], în capitolul XIV-lea (Infracțiuni contra securității publice și a ordinii publice), secțiunea a II-a (Infracțiuni contra

securității publice), conține un paragraf separat consacrat studiului juridico-penal asupra infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale.

Un comentariu semnificativ pentru înțelegerea corespunzătoare a componenței infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale este desprins din manualul „*Codul penal comentat și adnotat*” [4]. La caz, deslușirea conținutului art. 284 C. pen. se efectuează prin explicarea particularităților acestei componențe de infracțiune, cu definirea acțiunilor principale ce formează latura obiectivă a infracțiunii.

Interpretarea dispozițiilor art. 284 C. pen. continuă cu un comentariu actualizat, denumit „*Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu*” [19], care, în esență, reprezintă o explicare concisă a semnelor infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale în corespundere cu elementele componenței de infracțiune.

Pe plan extranațional, unele aspecte privind crima organizată și grupările mafioate a fost atins de N. Mappes-Niediek în studiul „*Mafia din Balcani. Statele aflate în puterea crimei – o primejdie pentru Europa*” [33]. Lucrarea este axată pe o serie de probleme conexe criminalității organizate și stringente pentru situația creată în unele țări din Europa (Serbia, Albania, Muntenegru), dar nu conține careva referințe la aspectele de drept.

Autorul Laura Kovesi, în lucrarea sa „*Combaterea crimei organizate prin dispoziții de drept penal*” [31], a reușit să reflecte din punct de vedere științifico-practic toate aspectele ale criminalității organizate în România. În acest sens în lucrare se descrie nu doar evoluția grupurilor criminale de tip organizat și formele de infracțiuni pe care le practică, ci și posibilitățile legislative și măsurile instituționale privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, precum și strategiile naționale și internaționale de cooperare în domeniul de referință.

În lucrarea „*Crima organizată transfrontalieră. Factor de insecuritate pentru națiuni*” [46], autorul I. Tucmurez descrie criminalitatea organizată din perspectiva riscurilor pe care le comportă asupra securității națiunilor. Astfel, pe lângă abordarea meticuloasă a amenințărilor la adresa comunității internaționale prin proliferarea fenomenului crimei organizate, în lucrare se invocă unele componente de bază a strategiilor de securitate a națiunilor și se prezintă sub diverse forme cooperarea internațională îndreptată spre combaterea acestui flagel contemporan.

Studiul „*Combaterea crimei organizate – evoluție, tipologii, legislație, particularități*” [35] se evidențiază printr-o analiză aprofundată a legislațiilor penale și ale aspectelor de procedură penală ale unor state ale lumii în ceea ce vizează materia crimei organizate. Totodată, în această lucrare se aduce o descriere a realităților legislative și a perspectivelor de incriminare a infracțiunilor ce se referă la criminalitatea organizată.

În lucrările „*Организованная преступность*” [61] și „*Организованная преступность. Законодательные, уголовно-процессуальные, криминалистические аспекты*” [62] colectivul de autori în frunte cu K.V. Putuliko au pus în lumină aspectele tactice folosite la examinarea cauzelor atât la faza de urmărire penală, cât și în fața instanței de judecată, în partea

ce țin de prevederile legale și baza organizațională a activității de combatere a crimei organizate.

Monografia „*Организованная преступность. От расцвета до заката*” [54], publicată de I.V. Godunov, este dedicată analizei esenței, specificului și evoluției criminalității organizate. În cadrul cercetării realizate se tratează drept unul primordial rolul cooperării internaționale în combaterea infracționalității organizate.

În monografia „*Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності учасників організованих злочинних об'єднань*” [52], A. Vozniuc examinează modalitățile speciale de liberare de răspundere penală a membrilor asociațiilor (organizațiilor) criminale, justificând necesitatea acestora din perspectiva teoretico-metodologică, socio-normativă și istorico-juridică.

În lucrarea lui F. Calderoni intitulată „*Organised Crime Legislation in the European Union*” [14] este analizată legislația a unui număr de 27 de state-membre ale Uniunii Europene, cu evidențierea trăsăturilor comune și a celor specifice pentru fiecare stat în parte cu referință la legislația penală privind criminalitatea organizată.

Un grup de autori din R. Belarus – M. Semukov, N. Kaziuc. N. Scrîț, s-au întrunit la realizarea unui studiu asupra cazurilor din practica judiciară de calificare greșită la faza de urmărire penală a faptei de creare a unei organizații criminale și participarea la aceasta, cu ulterioara recalificare de către instanțele de judecată. Studiul acestora a fost denumit „*Уголовно-правовая оценка преступлений, совершенных преступными организациями*” [63], fiind publicat în anul 2002.

Manualul „*Organized Crime and the Challenge to Democracy*” [3] de F. Allum și R. Siebert, care ulterior evoluează într-un studiu și mai aprofundat: „*Handbook of Organised Crime and Politics*” [2], propune o analiză internațională și intercontinentală a fenomenului crimei organizate. Astfel, dacă primul studiu realizează o amplă cercetare a definirii de concepte și enunțarea problematicei infracționalității organizate transnaționale, atunci cel de-al doilea studiu este remarcabil prin aceea că situația criminogenă din fiecare stat din cele 5 continente cercetate este descris de către un autor în particular (e.g. Rusia este analizată de A.V. Orlova, iar Ucraina – de I. Zabyelina și A. Markovska), în funcție de specificul cultural și politica penală existentă.

Analiza materialelor științifice publicate la tema tezei pune în lumină contribuția considerabilă sub formă de manuale, monografii, teze de doctor, articole științifice, ghiduri, studii, reviste și chiar conferințe consacrate integral fenomenului criminalității organizate elaborate și publicate de academicieni, profesori, experți, doctori în drept, cercetători, practicieni, conducători ai subdiviziunilor implicate în prevenirea și combaterea criminalității organizate.

Cu toate că activitatea de investigare a criminalității organizate a căpătat un caracter multilateral și multiaspectual, totuși se observă un vid în cercetarea aprofundată a răspunderii penale pentru crearea sau conducerea unei organizații criminale, de cele mai dese ori studiul limitându-se la caracterizarea generală a preceptului incriminator de la art. 284 C. pen.

Capitolul II, denumit „*Considerațiuni generale privind infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale*”, se dedică, pe de o parte, studiului diacronic al cadrului normativ incriminator al infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale, iar, pe de altă parte, sunt supuse unei analize detaliate noțiunile de grup criminal organizat și organizație criminală.

Astfel, în opinia majorității cercetătorilor, crima organizată, ca fenomen, este o creație a ultimelor secole ale acestui mileniu și a apărut în diverse puncte pe glob [35, p. 9].

Cu toate acestea, problema criminalității organizate nu este o problemă nouă în istoria omenirii [18, p. 22]. Considerăm că fenomenul crimei organizate a apărut cu mult înaintea acestei perioade, însă din varii considerente nu a preluat denumirea cunoscută astăzi. Este cazul traficului ilegal cu sclavi, jafurilor și tâlhăriilor, pirateriei – infracțiuni cunoscute din cele mai vechi timpuri.

La momentul intrării în vigoare a Codului penal, art. 284 avea un alineat unic, respectiv nu se incrimina infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist. Din această perspectivă, denumirea art. 284 C. pen. – crearea sau conducerea unei organizații criminale, era una justificată completamente de conținutul dispoziției normei incriminatoare.

La adoptarea Codului penal din 1961 [20] nu era prevăzută nici noțiunea de organizație criminală, nici o componență de infracțiune separată care ar incrimina fapta de creare sau conducere a unei organizații criminale. Până la mijlocul anilor '80, în U.R.S.S. nu se practica referirea la conceptul de crimă organizată, deși fiecare a cincea infracțiune era comisă în componența unei grupe și, respectiv, dacă ar exista o bază normativă corespunzătoare, ar putea fi atribuită la criminalitatea organizată [64, p. 62].

Abia în anul 1994, prin Legea nr. 316-XIII din 9 decembrie 1994 a fost introdusă infracțiunea de *Înființare sau conducere a unei organizații criminale și apartenența la ea*, fiind prevăzută la art. 74² C. pen.

În cursul evoluției incriminării faptei de creare sau conducere a unei organizații criminale, valoarea socială protejată prin norma penală corespondentă ținea fie de liniștea publică, fie de securitatea socială, ori de integritatea statului. Conceptul de securitate publică, deși nu este nou (e.g. se întâlnește în Codul penal din 1903), nu se bucura de protecția contra constituirii sau conducerii asociațiilor criminale indiferent de forma și/ sau denumirea acestora.

Până în anul 1994 nu exista un concept legiferat distinctiv de „organizație criminală” și, prin urmare, nici nu se incrimina răspunderea separată pentru crearea sau conducerea acesteia. Totuși forme asemănătoare unei organizații criminale au fost identificate în mai multe legi penale aplicabile în teritoriul actualei Republici Moldova.

Actualmente însă, se atestă că definirea conceptului de grup criminal organizat conform legislației penale a Republicii Moldova constituie o reminiscență perimată pe fundalul prevederilor Convenției împotriva criminalității transnaționale organizate [23]. În acest caz,

actualul cadru legal poate fi neputincios în a preveni, a curma sau a combate activitatea infracțională a unor grupări sau organizații criminale concrete [37, p. 53].

Terminologia utilizată de Convenția indicată *supra* cu referință la formele de manifestare a criminalității organizate diferă de cea folosită în cadrul tehnicii legislative de incriminare autohtonă, fapt ce condiționează și o exegeză distinctă [36, p. 24].

În data de 17.05.2005 Republica Moldova a ratificat Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, iar în acord cu art. 5 al legii de ratificare [32] și-a asumat angajamentul de aducere a legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege și cu prevederile convenționale. În același context, procesul de armonizare legislativă a fost demarat încă din anul 2006, odată cu apariția Hotărârii de Guvern nr. 1345 din 24.11.2006 cu privire la armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii europene [28].

În conformitate cu art. 43 al Codului penal sunt generalizate 4 forme de participare penală: participare simplă, participare complexă, grup criminal organizat, organizație (asociație) criminală.

Totuși, legea penală operează și cu alte forme ale participării penale, printre care se înscriu, cu dislocarea în partea specială a Codului penal, următoarele: banda armată (art. 283 C. pen. – Banditismul), grupurile sau organizațiile constituite în scopul de a contribui la comiterea unei sau mai multor infracțiuni cu caracter terorist (art. 279/1 C. pen.), grupuri criminale (art. 286 C. pen.), formațiunile paramilitare ilegale (art. 282 C. pen.), precum și alte forme de organizare a activității criminale: un grup de administratori și/ sau de acționari (art. 252, alin. (4), lit. a) C. pen.), grup de propovăduire a credințelor religioase și de îndeplinire a riturilor religioase (art. 185 C. pen.). Totodată, unele legi speciale, precum sunt Legea cu privire la prevenirea și combaterea terorismului, Legea privind contracararea activității extremiste, prevăd și alte forme de organizare criminală, spre exemplu grup terorist, organizație teroristă, organizație extremistă.

Noțiunea de „grup criminal organizat” este definită în art. 46 Cod penal, în conformitate cu care „*Grupul criminal organizat este o reuniune stabilă de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni*”.

Trăsăturile obligatorii ale unui grup criminal organizat sunt: reuniunea de persoane, organizarea lor prealabilă, stabilitatea grupului, scopul de comiterea uneia sau mai multor infracțiuni.

Cu toate acestea, trăsăturile menționate, după cum arată practica, nu sunt destule pentru delimitarea acestora de alte forme ale participării [34, p. 354].

Convenția împotriva criminalității transnaționale organizate operează cu următoarele noțiuni:

- 1) grup infracțional organizat – un grup structurat alcătuit din trei sau mai multe persoane, care există de o anumită perioadă și acționează în înțelegere, în scopul săvârșirii uneia ori mai multor infracțiuni grave sau infracțiuni prevăzute de prezenta convenție, pentru a obține, direct ori indirect, un avantaj financiar sau un alt avantaj material;

- 2) grup structurat – desemnează un grup care nu s-a constituit la întâmplare pentru a comite neapărat o infracțiune și care nu deține neapărat un anumit rol de continuitate sau de structură elaborată pentru membrii săi.

Dacă grupul criminal organizat, conform definiției în legea penală națională, conține trei trăsături de bază: 1) stabilitatea (statornicia) grupului; 2) organizarea în prealabil a membrilor grupului; 3) scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni, atunci grupul infracțional organizat, conform noțiunii convenționale, conține o paletă mai vastă de trăsături, printre care: a) grup structurat; b) componența minimă din 3 persoane; c) dăinuirea în timp, d) operarea cu înțelegeră; e) scopul primordial de comitere a unor infracțiuni grave sau altor infracțiuni prevăzute de Convenție; f) scopul subsidiar de obținere a unui avantaj financiar sau a altui avantaj material.

Suprapunerea noțiunilor de „grup criminal organizat”, definită de legislația penală națională, și „grup infracțional organizat”, noțiunea căreia este statuată în textul Convenției de la Palermo, denotă o sferă mai restrânsă de aplicabilitate a ultimului concept, însă, *per se*, această concretizare oferă o protecție mai reușită, atribuind legii un caracter de previzibilitate corespunzător standardelor CEDO.

Uniunea Europeană, fiind la fel amenințată și îngrijorată de pericolul organizațiilor criminale, a adoptat, la 21.12.1998, *Acțiunea comună 98/733/JAI referitor la incriminarea participării la o organizație criminală în statele membre ale Uniunii Europene* [1], precum și *Decizia-cadru a Consiliului U.E. din 24.10.2008 privind lupta împotriva crimei organizate* [25].

Deosebirea noțiunii *organizației criminale* din *Decizia-cadru nr. 2008/841/JAI din 24 octombrie 2008* față de noțiunea cu denumirea similară din *Acțiunea comună nr. 98/733/JAI din 21 decembrie 1998* consistă în prevederea scopului constituirii grupului structurat: în decizia-cadru scopul ce trebuie să existe pentru ca grupul structurat să fie organizație criminală este săvârșirea unor infracțiuni de o anumită gravitate pentru obținerea, direct sau indirect, a unui beneficiu financiar sau de altă natură materială; în cazul Acțiunii comune, scopul este, de asemenea, săvârșirea unor infracțiuni de o anumită gravitate, nefiind însă absolut necesar ca acestea să constituie un mijloc de obținere a unor avantaje materiale [17, p. 195].

Capitolul III, cu titlul **„Elemente de drept penal comparat privind infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale”**, prezintă o analiză asupra formelor infracționale sancționate penal, similare după esență infracțiunii statuate la art. 284 C. pen. al Republicii Moldova, din perspectiva marilor sisteme de drept: romano-germanic (continental), anglo-saxon (Common-Law) și altor sisteme de drept, precum sunt cele religioase și tradiționale.

În țările sistemului de drept romano-germanic, răspunderea penală pentru crearea sau conducerea unei organizații criminale este cuprinsă de textul dispozițiilor Legii, ca izvor principal al dreptului.

Conform art. 210 Cod penal al Federației Ruse (C. pen. al F.R.) se prevede răspunderea penală pentru organizarea comunității criminale (organizației criminale) sau participarea la ea.

Distincțiile dintre norma corespondentă ale legislației penale ale Republicii Moldova și cea a Federației Ruse sunt următoarele:

- 1) În cadrul art. 210, alin. (1) C. pen. al F.R. este bine evidențiat scopul creării comunității criminale (organizației criminale), *id est* scopul comiterii uneia sau a mai multor infracțiuni grave sau deosebit de grave.
- 2) Art. 284, alin. (1) C. pen. al R.M. se caracterizează printr-un număr mai mare de modalități normative de comitere a infracțiunii în comparație cu art. 210 C. pen. al F.R., fapt condiționat de descrierea modalităților de creare a unei organizații criminale sau conducere a acesteia.
- 3) Spre deosebire de C. pen. al R.M., art. 210 C. pen. al F.R. prevede circumstanțe agravante: „*săvârșite de persoana cu folosirea situației de serviciu*” și, de asemenea, „*comise de persoana care ocupă locul de frunte în ierarhia criminală*”. Acest moment delimitează și dozează în mod rațional răspunderea penală pentru comiterea faptei de către persoane cu anumite calități ce facilitează comiterea infracțiunii.
- 4) La art. 210, alin. (2) C. pen. al F.R. este prevăzută o componentă de infracțiune distinctivă – participarea la comunitatea criminală (organizația criminală) [65, p. 689].
- 5) Nota de la art. 210 C. pen. al F.R. permite liberarea de răspundere penală a membrilor comunității (organizației) criminale într-o conjunctură mai restrictivă decât dispoziția cu orientare similară din legislația moldovenească.

Răspunderea penală pentru constituirea unui grup infracțional organizat, conform art. 367 Cod penal al României (C. pen. al Ro.), prezintă o serie de discrepanțe în raport cu art. 284 C. pen. al R.M., dintre care ies în vizor următoarele constatări de ordin juridico-penal:

1. Legislația penală a României instituie răspundere penală, *inter alia*, pentru aderarea sau sprijinirea, sub orice formă, a grupului infracțional organizat.
2. Forma participăției penale, preluând conotațiile convenționale, reține denumirea de grup infracțional organizat, deplasându-se de la formele tipice statelor din spațiul ex-sovietic de grup criminal organizat și organizație criminală.
3. Clauza de impunitate inserată la art. 367, alin. (4) C. pen. al Ro. operează doar dacă grupul infracțional organizat nu a fost descoperit anterior denunțului și nu a fost începută săvârșirea vreuneia dintre infracțiunile care intră în scopurile grupului.
4. Norma de incriminare a constituirii unui grup infracțional organizat prevede, drept inovație, circumstanțe atenuante a răspunderii penale în cazul înlesnirii desfășurării anchetei penale, aflării adevărului, tragere la răspundere penală a membrilor grupului.
5. Codul penal al României nu instituie răspundere penală pentru constituirea, asocierea sau conducerea unei entități teroriste.

În țările familiei juridice anglo-saxone izvor de bază al dreptului este norma formulată de judecători și exprimată în precedente judiciare. Dreptul anglo-saxon are o triplă structură, formată din dreptul comun bazat pe precedent, în calitate de izvor de bază – *common-law*;

dreptul de echitate, care completează și corectează izvorul de bază – *equity*; dreptul statutar, care este dreptul scris de sorginte parlamentară – *statutory-law*.

Actualmente, aproximativ o treime din populația mondială locuiește în cadrul jurisdicțiilor common-law-ului or în sisteme cu implicații ale acestuia [30].

Țările avansate, cu o stabilitate economico-socială și posibilități de studiu criminologic pe termen lung, din rândul cărora face parte și Anglia, au adoptat destul de târziu mijloacele penale pentru combaterea crimei organizate [35, p. 134].

În Anglia și Wales, secția 1 al Actului justiției penale din 1977 (Criminal Justice Act) prevede infracțiunea de conspirație în următorii termeni: „(1) *Sub rezerva următoarelor dispoziții din prezenta parte a prezentului act, dacă o persoană se înțelege cu altă persoană sau persoane să urmărească un comportament care, dacă acordul este în conformitate cu intențiile lor, fie –*

(a) *va reprezenta în mod necesar sau va implica comiterea oricărei infracțiuni de către una sau mai multe părți ale acordului, ori*

(b) *ar face acest lucru, cu excepția existenței circumstanțelor care fac imposibilă comiterea infracțiunii,*

este vinovată de conspirație la săvârșirea infracțiunii sau infracțiunilor în cauză” [39].

Totuși legea de bază care reglementează prevenirea și combaterea prin mijloace legale a criminalității organizate este *Serious Crime Act 2015* (Actul Criminalității Grave), care a succedat legii *Serious Organised Crime and Police Act 2005* (Actul Crimei Organizate Grave și Poliției din 2005). Ultimul, în Partea a 4-a, intitulată „*Ordinea publică și comportamentul în locuri publice*”, enumera un șir de infracțiuni, printre care: art. 125-127 – hărțuirea; art. 128-131 – infracțiuni privind încălcarea zonelor cu acces limitat; art. 132-138 – demonstrații în vecinătatea Parlamentului; art. 139-143 – comportamentul antisocial [40], însă nici conceptul de organizație criminală și nici răspunderea distinctivă pentru crearea, conducerea, înlesnirea activității sau participarea la activitatea unei organizații criminale nu erau regăsite.

În sistemul de justiție al S.U.A., făcând parte din tradiția anglo-saxonă a dreptului comun, legislația codificată predomină în raport cu aceea generată de judecători.

Sistemul penal american incriminează infracțiunile din sfera crimei organizate la nivel de stat, cât și federal, fără a fi definită denumirea juridică a acesteia. Pentru a lupta împotriva fenomenului prin mijloace de drept penal, legiuitorul pune la dispoziție precizări, privind instituția „conspirației” și condițiile R.I.C.O. (*The Racketeer Influenced and Corrupt Organizations* [38] – Statutul organizațiilor influențate și corupte de gangsteri).

Existența sistemelor religioase și tradiționale încurcă toate clasificările, ele scăpând oricărui criterii ce sunt puse la baza acestora [50, p. 13].

Sistemele religioase și tradiționale se caracterizează prin faptul că nu se aplică tuturor persoanelor rezidente într-un anumit stat sau teritoriu, ci tuturor celor care, având o anumită religie, sunt supuse unui statut personal care își găsește temeiul în preceptele acelei religii. Un exemplu, în acest sens, îl reprezintă dreptul islamic care într-o unitate de norme practic

inseparabilă cu religia și cu morala mahomedană, se adresează tuturor adepților islamului, indiferent unde s-ar afla ei în lume [50, p. 8]. Alături de el, trebuie menționate și alte construcții juridice interesante cum sunt dreptul ebraic, cel hindus, dreptul chinez tradițional, cel japonez etc. [50, p. 13].

Viteza impresionantă de schimbare a conjuncturii sociale și a dreptului penal în China, au dus la necesitatea adoptării unui nou Cod penal în 1997, dată până la care au fost adoptate 107 legi dedicate altor probleme de reglementare a relațiilor sociale, dar conținând norme de drept penal (130 de norme) [60, p. 59].

La art. 26 Cod penal al Republicii Populare Chineze (C. pen. al R.P.C.) se oferă noțiunea de organizator și sindicat criminal. Astfel, conform alin. (1) al articolului pre-citat: „*Principalul infractor este acela care organizează și conduce un grup criminal în desfășurarea activităților criminale sau joacă un rol principal într-o infracțiune comună*”, iar potrivit alin. (2): „*Sindicatul criminal este o organizație criminală relativ permanentă, compusă din trei sau mai multe persoane în scopul comiterii infracțiunilor comune*” [24].

Răspunderea penală nemijlocită pentru activitățile tangențiale unei organizații criminale se prevede la art. 294 C. pen. al R.P.C.

Potrivit Constituției Republicii Islamice Iran (R.I.I.): „Judecătorul este obligat să găsească o hotărâre în fiecare caz în legile codificate, iar dacă nu o poate face, urmează să pronunțe hotărârea în baza izvoarelor islamice autoritare sau fetve-lor (فتویٰ) recunoscute” (art. 167 al Constituției), principiul guvernării în stat fiind „velayat-e-faqih”, în traducere – conducerea de către teologul islamic (Preambulul Constituției) [58].

Articolul 130 al Părții a II-a (*Infracțiuni*) a Capitolului 4 (*Conducerea unui grup de infractori organizați*) a C. pen. al R.I.I., conține următorul text legislativ: „*Oricine deține poziția de conducător a unei grupări criminale urmează să fie condamnat la pedeapsa maximă prevăzută de cea mai gravă infracțiune săvârșită de membrii grupării, în conformitate cu scopurile grupării date; cu excepția cazului în care infracțiunea săvârșită este pasibilă de pedepsele had, qisas sau diya, caz în care el ori ea urmează să fie condamnat la pedeapsa maximă prevăzută pentru instigare/ complicitatea la respectiva infracțiune. În caz de moharebeh sau efsad-e-fel-arz, dacă conducătorul grupului poate fi considerat drept moharebeh sau mufsed-e-fel-arz, el sau ea urmează să fie condamnați la pedeapsa prevăzută, respectiv, pentru mohareb sau efsad-e-fel-arz.*

Nota 1 – O grupare criminală reprezintă un grup relativ organizat, constituit din mai mult de 3 persoane, care a fost format pentru săvârșirea unei infracțiuni, sau în cazul în care scopul este îndreptat spre comiterea unei infracțiuni imediat după formarea sa [...]” [8, p. 31].

Privirea generalizată asupra aspectelor semnificative ale legislațiilor penale, vizând răspunderea penală pentru formele complexe de organizare criminală, ale statelor din toate sistemele de drept existente, de pe toate continentele populate ale lumii, permite constatarea unor legități și trasarea unor concluzii semnificative.

Astfel, în majoritatea țărilor supuse cercetării (73,91 %), legislația penală prevede răspundere pentru activități aferente grupului sau organizației teroriste, aceasta din urmă reprezentând o formă a participației penale de sine stătătoare. Cu mici excepții (Franța și Sudan), are loc o divizare a răspunderii penale pentru grupul/ organizația criminală de cea a grupului/ organizației teroriste, fie prin norme juridice diferite în același Cod penal, fie prin incriminarea și sancționarea faptelor ce vizează o grupare/ organizație teroristă în cadrul legilor penale speciale (România, Brazilia, Marea Britanie, S.U.A., Iran, E.A.U.).

Cu atât mai mare (86,95 %) este tendința de criminalizare a activității de participare la un grup/ organizație criminală, unele state făcând diferență dintre participarea la grupul/ organizația criminală (Ucraina, Canada) sau teroristă (Rusia) de participarea la activitățile sau infracțiunile comise de aceste asociații de persoane. La rândul său, un singur stat (China) admite răspundere penală pentru activitatea de participare la un grup/ organizație criminală doar în condițiile în care aceasta se caracterizează printr-o implicare „activă”.

Capitolul IV, cu denumirea marginală **„Analiza juridico-penală a infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale”**, cuprinde o investigație complexă a elementelor și semnelor constitutive a infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale.

Contrar opiniei exprimate în literatura de specialitate, precum că alin. (2) al art. 284 C. pen. este o agravantă a componenței de infracțiune de la alin. (1) al art. 284 C. pen. [41, p. 627], ținem să remarcăm natura distinctivă a dispozițiilor normei penale de la alin. (1) și (2) al art. 284 Cod penal, care relevă fără echivoc prezența a două componente de infracțiuni de sine stătătoare.

Obiectul juridic general al infracțiunilor statuate la art. 284 C. pen. îl constituie totalitatea valorilor sociale și a relațiilor sociale create în jurul lor, apărute de legea penală împotriva infracțiunilor.

Obiectul juridic generic al infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale și al infracțiunii de creare sau conducerea unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist este format din ansamblul relațiilor sociale a căror existență și normală desfășurare este condiționată de protecția securității publice și a ordinii publice.

Așadar, atât timp cât obiectul juridic special al infracțiunii se desprinde, *per se*, din denumirea capitolului care grupează valorile și relațiile sociale omogene, considerăm că obiectul juridic special al infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale (art. 284, alin. (1) C. pen.) îl constituie relațiile sociale cu privire la securitatea publică, care este grav pusă în pericol de actele de creare sau conducere a unor organizații criminale.

Obiectul juridic special al infracțiunii de creare sau conducerea unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist (art. 284, alin. (2) C. pen.) îl formează totalitatea relațiilor sociale privitoare la securitatea publică, pusă în pericol prin actele de creare sau conducere a grupărilor criminale organizate sau organizațiilor criminale cu tendințe teroriste.

Infracțiunile prevăzute la art. 284 C. pen. nu dispun de obiect material și victimă.

Fapta prejudiciabilă prevăzută la alin. (1) al art. 284 C. pen. constă în crearea sau conducerea unei organizații criminale. Ambele fapte sunt forme active de manifestare a comportamentului infracțional, prin urmare sunt acțiuni.

În cazul de față, legiuitorul a prevăzut două acțiuni alternative care formează actul de conduită interzis. Respectiv, latura obiectivă se consideră realizată suficient chiar prin îndeplinirea unei singure acțiuni incriminate, cumularea ambelor acțiuni infracționale nefiind de natură să atragă incidența concursului de infracțiuni, însă influențează individualizarea răspunderii și pedepsei penale în rând cu criteriile generale expuse la art. 75 C. pen.

Este remarcabil faptul că în dispoziția normei de la art. 284, alin. (1) C. pen. este oferită o explicație concisă a celor două acțiuni prin care se realizează fapta prejudiciabilă a infracțiunii. Astfel, drept modalități normative prin care se materializează acțiunile de creare sau conducere a organizației criminale sunt: întemeierea unei astfel de organizații; organizarea activității ei; căutarea și angajarea de membri în organizația criminală; ținerea de adunări ale membrilor ei; crearea de fonduri bănești și de altă natură pentru susținerea lor financiară și a activității criminale a organizației; înzestrarea organizației criminale cu arme și instrumente pentru săvârșirea de infracțiuni; organizarea culegerii de informații despre potențialele victime și despre activitatea organelor de drept; coordonarea planurilor și acțiunilor criminale cu alte organizații și grupuri criminale sau infractori aparte din țară și din străinătate.

Componența infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale este una formal-redusă.

Astfel, infracțiunea prevăzută la art. 284, alin. (1) C. pen. se consideră consumată din momentul creării sau conducerii unei organizații criminale [51, p. 26], adică la realizarea acțiunilor prejudiciabile în oricare din cele opt modalități normative.

Merită de atras atenția asupra faptului că modalitățile normative de creare sau conducere a unei organizații criminale indică la săvârșirea, în esență, a unei pregătiri de infracțiune/infracțiuni, care în acest caz preia forma de infracțiune consumată [55, p. 26].

Fapta prejudiciabilă prevăzută la alin. (2) al art. 284 Cod penal se realizează prin următoarele modalități alternative:

- *Crearea unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat* (cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist);
- *Conducerea unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat* (cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist).

Componența de infracțiune în cazul infracțiunii prevăzute la art. 284, alin. (2) C. pen. este una formal-redusă, aceasta consumându-se din momentul creării sau conducerii unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat a cărei scop este comiterea uneia sau a mai multor infracțiuni cu caracter terorist.

Subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 284 C. pen. este persoana fizică, responsabilă, care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 14 ani.

În cazul infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale (art. 284, alin. (1) C. pen.), latura subiectivă se exprimă prin vinovăție, care preia forma intenției directe.

În cazul art. 284, alin. (1) C. pen., deducem că intenția directă a făptuitorului presupune următoarele: persoana care a săvârșit infracțiunea își dădea seama de caracterul prejudiciabil al faptei de creare sau conducere a unei organizații criminale, a prevăzut pericolul determinat de crearea sau conducerea unei organizații criminale proiectat asupra relațiilor sociale de protejare a securității publice, a voit realizarea unei asemenea fapte prejudiciabile.

În contextul în care infracțiunea prevăzută la art. 284, alin. (1) C. pen. are o componentă formal-redusă, pentru calificarea faptei nu comportă careva importanță existentă și natura urmărilor prejudiciabile. Cu toate acestea, ne alăturăm opiniei expuse de autorul Al. Borodac, precum că fiecare infracțiune este materială, iar descrierea legislativă a componentelor formale nu exclude survenirea urmărilor sau a pericolului real de survenire a acestora [9, p. 72].

Privită în această optică, infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale este o infracțiune de pericol și nu una de rezultat.

Dispoziția normei penale de la art. 284, alin. (1) C. pen. nu indică în mod special la un anumit motiv sau un scop general obligatoriu.

Scopul infracțiunii prevăzute la art. 284, alin. (1) Cod penal este expres prevăzut doar la modalitățile normative a „creării de fonduri bănești și de altă natură” și „înzestrării organizației criminale cu arme și instrumente” și constă în: susținerea financiară a membrilor organizației criminale și a activității criminale a organizației, respectiv, săvârșirea de infracțiuni.

În cazul celorlalte modalități normative de comitere a infracțiunii prevăzute la art. 284, alin. (1) Cod penal, scopul se deduce din definiția organizației criminale, stipulate la art. 47, alin. (1) Cod penal. Prin urmare, scopul infracțiunii de la art. 284, alin. (1) Cod penal este unul implicit.

În cazul infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist (art. 284, alin. (2) C. pen.), latura subiectivă se exprimă prin vinovăție, care preia forma intenției directe, iar scopul devine o parte obligatorie pentru întregirea componentei de infracțiune.

Capitolul V, cu denumirea „*Aspecte delimitative și regimul sancționator al infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale*”, se dedică unui studiu delimitativ dintre norma penală stipulată la art. 284 C. pen. de alte infracțiuni asemănătoare, prevăzute la articolele 141, 282, 283, 285, 286, 340 C. pen. De asemenea, în acest capitol se analizează regimul punitiv al infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale, privit prin prisma practicilor altor state ale lumii și standardelor internaționale.

În literatura de specialitate persistă disensiuni privind criteriile concrete de delimitare a organizației criminale de grupurile criminale organizate, bandele armate, de formațiunile

paramilitare ilegale, de grupurile sau organizațiile teroriste, de activitatea în participație a mercenarilor, la care se adaugă și deosebirile dintre activitatea de creare sau conducere a organizației criminale cu acțiunile care dezorganizează activitatea penitenciarelor, rebeliunea armată, dezordinile în masă etc.

Aplicarea corectă a normei juridico-penale ce reglementează infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale specificată în art. 284 C. pen. implică și realizarea unui studiu comparat al altor tipuri de infracțiuni ale căror componente se aseamănă.

Delimitarea infracțiunilor prevăzute la art. 284 C. pen. de alte infracțiuni înrudite se efectuează atât prin prisma semnelor (obiective și subiective) ale componentelor de infracțiuni, dar și prin prisma trăsăturilor distinctive ale formelor de participație penală: bandă armată, formațiune paramilitară ilegală, grup criminal, grup criminal organizat, organizație criminală.

Discrepanța dintre componentele calificate de infracțiuni care conțin circumstanța agravantă „de o organizație criminală” și infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale se desprinde din:

- a) Forma participației penale. Astfel, la art. 284 C. pen. la răspundere se atrage strict organizatorul sau conducătorul organizației criminale, situație în care la infracțiunile ce stipulează circumstanța agravantă „de un grup criminal organizat sau o organizație criminală” se prevede o agravare a răspunderii penale pentru oricare participant al organizației criminale. Respectiv, organizatorul și/ sau conducătorul organizației criminale sunt pasibili de răspundere atât potrivit infracțiunii săvârșite, cât și pentru art. 284 Cod penal.
- b) Periculozitatea faptei. Așadar, crearea sau conducerea unei organizații criminale este o infracțiune de pericol și nu presupune, în calitate de premisă sau condiție, comiterea vreunei infracțiuni propriu-zise.
- c) Forma de realizare a fapte prejudiciabile. Or, art. 284 C. pen. incriminează crearea sau conducerea unei entități criminale organizate, iar infracțiunile care rețin în calitate de circumstanță de agravare a răspunderii penale săvârșirea faptei de „o organizație criminală” instituie o spectru larg de acțiuni/ inacțiuni prejudiciabile care implică organizația criminală, dar exceptează crearea sau conducerea acesteia.

Un grup criminal organizat sau o organizație criminală a căror scop vizează comiterea uneia sau a mai multor infracțiuni cu caracter terorist (crearea sau conducerea cărora este sancționată prin art. 284, alin. (2) C. pen.) nu pot fi echivalate cu formele de organizare criminală – grup sau organizație teroristă (definite de *Legea cu privire la prevenirea și combaterea terorismului*), ultimele concepte fiind mai specifice și mai complexe.

În partea pedepselor penale, se observă neechivoc că politica penală a Republicii Moldova tinde spre aplicarea proporțională a principiului umanismului.

Conform pct. 17, alin. (2) din Hotărârea Plenului C.S.J.: „Instanțele trebuie să asigure aplicarea măsurilor aspre de pedeapsă față de persoanele adulte care au săvârșit infracțiuni grave,

deosebit de grave și excepțional de grave, în special în ipoteza pluralității de făptuitori, precum grupul criminal organizat și organizația criminală” [29].

În urma analizei comparative a legislației penale ale altor state, ajungem la 2 concluzii importante: 1) mărimea pedepsei penale sub formă de închisoare de la 8 la 15 ani pentru infracțiunea prevăzută la art. 284, alin. (1) C. pen. al R.M. este una corespunzătoare mărimii pedepselor penale practicate în alte state; 2) un singur tip de pedeapsă pentru art. 284, alin. (1) C. pen. al R.M. este suficient în condițiile în care există separat instituția confiscării averii.

În art. 3 al *Deciziei-cadru a Consiliului Uniunii Europene privind lupta împotriva crimei organizate* se divizează pedeapsa pentru „participarea la activitatea organizației criminale” de „activitatea de încheiere a unui acord cu privire la activitatea organizației criminale” [25].

În primul caz, se prevede o pedeapsă maximă privativă de libertate de cel puțin 2 până la 5 ani. În cel de-al doilea caz – pedeapsă privativă de libertate ca infracțiunea în vederea căreia este încheiat acordul, sau de un termen maxim de pedeapsă de cel puțin doi până la cinci ani.

Ținând cont de pericolul social creat de orice infracțiune cu caracter terorist, de înclinațiile acestui flagel social cu adevărat odios și de tendințele de sancționare penală a activității de organizare a grupurilor și organizațiilor teroriste la nivel mondial, considerăm pedeapsa actuală prevăzută la art. 284, alin. (2) C. pen. drept una echitabilă și corespunzătoare scopului unei sancțiuni penale.

Ceea ce este firesc îl constituie faptul că constituirea sau conducerea grupurilor criminale organizate urmează a fi sancționată mai blând decât în raport cu aceleași acțiuni pentru organizația criminală. La rândul său, activitatea de participare la activitatea unui grup criminal organizat trebuie pedepsită mai blând decât constituirea sau conducerea unei asemenea entități.

Statele care delimitează clar incriminarea comportamentului ilegal în raport cu grupul terorist sau organizația teroristă, instituie un regim sancționator mai redus în ceea ce privește grupul terorist și unul mai aspru pentru organizațiile (asociațiile) teroriste.

În opinia noastră, aderarea la un grup/ organizație terorist/ă ori participarea la activitatea unui astfel de grup/ organizație nu poate fi sancționată la fel de drastic ca și activitatea de constituire sau conducere a unor asemenea entități teroriste.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele științifice obținute în urma elaborării prezentului studiu constau în: 1) evaluarea impactului pe care l-au avut reglementările comunitare și internaționale asupra modelului incriminator prevăzut la art. 284 C. pen.; 2) constatarea premiselor istorico-evolutive care au stat la baza incriminării faptei de creare sau conducere a unei organizații criminale; 3) analiza comparativă a creării sau conducerii unei organizații criminale prin prisma legislației penale a altor state; 4) evaluarea semnelor obiective și subiective ale creării sau conducerii unei organizații criminale în unison cu principiul legalității incriminării, inclusiv a standardelor care rezultă din jurisprudența CtEDO; 5) fundamentarea tezei potrivit căreia infracțiunea de la art. 284 C. pen. este descrisă din punct de vedere obiectiv printr-o componentă formal-redusă, iar din punct de vedere subiectiv se caracterizează prin intenție directă și scop specializat; 6) identificarea carențelor existente în norma penală prevăzută la art. 284 C. pen. și fundamentarea căilor de excludere a acestora, inclusiv prin reformularea definițiilor de „grup criminal organizat” și „organizație criminală” în lumina standardelor internaționale; 7) argumentarea unor soluții practice care ar optimiza legalitatea în domeniul aplicării normei de la art. 284 C. pen.; 8) formularea propunerilor *de lege ferenda* la perfectarea cadrului normativ incriminator în materia cercetată.

Dintre cele mai relevante **concluzii** cu caracter general menționăm următoarele:

1. Cercetarea materialelor publicate la tema tezei de doctorat atestă lipsa unor preocupări constante și predilecte în investigarea problemelor răspunderii penale pentru infracțiunea de crearea sau conducerea unei organizații criminale, precum și a altor formațiuni criminale de tip organizat [22, p. 48], temei care ne servește în expectativa contribuirii la rezolvarea unor probleme cu caracter științific în domeniul menționat.

2. Retrospectiva istorică denotă că formele de organizare complexă ale participației penale (grup criminal organizat, organizație criminală) reprezintă creații relativ recente, primii pași pe acest tărâm fiind făcuți abia în secolul XIX-lea, iar până în această perioadă, simpla asociere dintre persoane în scopuri criminale, nu era o activitate condamnată distinctă, ci era calificată ca o formă agravată a infracțiunii concrete săvârșite de membrii entității criminale [16, p. 178].

3. În rezultatul cercetării conceptului de „grup criminal organizat” prevăzut de C. pen. al R.M. și a celui de „grup infracțional organizat” prevăzut de Convenția onusiană, s-a constatat că cea de-a doua noțiune are o sferă mai restrânsă de aplicare decât prima noțiune. Optăm pentru cel de-al doilea concept, cu păstrarea denumirii actuale a art. 46 C. pen. al R.M. deoarece, *per se*, noțiunea prevăzută de Convenția O.N.U. din 15.11.2000 atribuie legii penale un caracter de previzibilitate corespunzător standardelor CEDO, iar organelor de drept specializate – criterii suplimentare, fixe de delimitare a „grupului criminal organizat” de alte entități criminale [36, p. 30].

4. În 73,91 % dintre legislațiile penale studiate este prevăzută răspunderea penală distinctă pentru infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale propriu-zise față de infracțiunea de creare sau conducere a grupului terorist sau organizației teroriste. În același timp, tendința de criminalizare a activității de participare sau asociere la un grup/ organizație criminală este de 86,95 % [56, p. 243; 57, p. 144].

5. Clauzele de impunitate pentru faptele conexe grupurilor/ organizațiilor criminale (teroriste), sub formă de modalități speciale de liberare de răspundere/ pedeapsă penală, sunt reținute aproape în toate state ale Europei și Peninsulei Arabe [21, p. 70].

6. Obiectul juridic special al infracțiunilor stipulate la art. 284 C. pen. îl formează totalitatea relațiilor sociale a căror existență și normală desfășurare sunt condiționate de protejarea securității publice [15, p. 46], care este pusă în pericol de actele de creare sau conducere a unor organizații criminale, precum și de însăși existența acestora, pericolozitatea fiind mai pronunțată în cazul grupărilor sau organizațiilor teroriste.

7. Componenta de infracțiune descrisă la art. 284 C. pen. este formal-redușă (trunchiată), întrucât modalitățile normative constau, în esență, în săvârșirea unei pregătiri de infracțiune/ infracțiuni, care în acest caz preia forma de infracțiune consumată [21, p. 70].

8. Infracțiunea incriminată la art. 284, alin. (2) C. pen. nu indică modalitățile normative de creare sau conducere a unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat, fapt ce condiționează o interpretare confuză a prevederilor acestuia în raport cu alin. (1) al aceluiași articol [21, p. 67]. Nici denumirea art. 284 C. pen. nu reflectă corespunzător esența normei penale de la alin. (2), fiind omisă referirea la forma de participare – grupul criminal organizat.

9. Latura subiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 284 C. pen. se exprimă prin vinovăție sub forma intenției directe, iar scopul este un semn obligatoriu, cu prevedere implicită în cazul art. 284, alin. (1) C. pen. și cu prevedere explicită în cazul art. 284, alin. (2) C. pen.

10. În pofida art. 5 al Convenției de la Palermo, activitatea de creare sau conducere a unui grup infracțional organizat nu este incriminată ca infracțiune distinctă în legislația națională, decât dacă acesta este constituit în scopul comiterii uneia sau a mai multor infracțiuni cu caracter terorist. În același timp se atestă omiterea incriminării activității de aderare și contribuire la activitatea unei „organizații criminale” sau „grup criminal” [21, p. 67, 73].

11. Delimitarea infracțiunilor prevăzute la art. 284 C. pen. de infracțiunile omogene (art. 282, 283, 286 C. pen. etc.) poate fi efectuată atât prin prisma semnelor constitutive ale componentelor de infracțiuni, dar și prin prisma trăsăturilor distinctive ale formelor de participare penală: bandă armată, formațiune paramilitară ilegală, grup criminal, grup criminal organizat, organizație criminală.

Problema științifică actuală, de importanță majoră, care a fost soluționată constă în următoarele: elaborarea unui cadru conceptual original ce va permite interpretarea uniformă de către interpreții oficiali a semnelor obiective și subiective ale infracțiunii incriminate la art. 284 C. pen. în strictă consonanță cu principiul legalității; racordarea modelului de incriminare a

infracțiunii de creare sau conducere a organizației criminale la standardele internaționale și regionale existente în materie; identificarea imperfecțiunilor admise la formularea art. 284 C. pen. și oferirea unor propuneri *de lege ferenda* de remaniere ale acestora.

În baza concluziilor și constatărilor sus-menționate, pot fi conturate următoarele **propuneri de lege ferenda**:

1. Modificarea art. 46 C. pen. și a art. 47 C. pen., în acord cu prevederile instrumentelor juridice internaționale, cu adaptarea la contextul național, după cum urmează:

Articolul 46. Grupul criminal organizat

Grupul criminal organizat este un grup structurat, alcătuit din trei sau mai multe persoane, care există de o anumită perioadă de timp și acționează în mod coordonat, în scopul săvârșirii uneia ori mai multor infracțiuni.

Articolul 47. Organizația (asociația) criminală

(1) Se consideră organizație (asociație) criminală o reuniune de grupuri criminale organizate într-o comunitate stabilă, a cărei activitate se întemeiază pe diviziune, între membrii organizației și structurile ei, a funcțiilor de administrare, asigurare și executare a intențiilor criminale ale organizației, în scopul obținerii, directe ori indirecte, de avantaje financiare sau de alte avantaje materiale și realizării de interese economice, financiare sau politice.

(2) Infracțiunea se consideră săvârșită de o organizație (asociație) criminală dacă a fost comisă de un membru al acesteia în interesul ei sau de o persoană care nu este membru al organizației respective, la însărcinarea acesteia.

(3) Organizatorul și conducătorul organizației criminale poartă răspundere pentru toate infracțiunile săvârșite de această organizație. Membrul organizației criminale poartă răspundere penală numai pentru infracțiunile la a căror pregătire sau săvârșire a participat.

2. Reformularea denumirii art. 284 C. pen. al R.M. din „Crearea sau conducerea unei organizații criminale” în „Constituirea unui grup criminal organizat sau a unei organizații criminale”.

3. Modificarea și suplinirea dispoziției textului normativ al art. 284 C. pen. prin următoarea formulare:

Articolul 284. Constituirea unui grup criminal organizat sau a unei organizații criminale

(1) Constituirea sau conducerea unei organizații criminale, adică întemeierea unei astfel de organizații și organizarea activității ei, fie căutarea și angajarea de membri în organizația criminală, fie ținerea de adunări ale membrilor ei, fie crearea de fonduri bănești și de altă natură pentru susținerea lor financiară și a activității criminale a organizației, fie înzestrarea organizației criminale cu arme și instrumente pentru săvârșirea de infracțiuni, fie organizarea culegerii de informații despre potențialele victime și despre activitatea organelor de drept, fie coordonarea planurilor și acțiunilor criminale cu alte organizații și grupuri criminale sau infractori aparte din țară și din străinătate, fie asigurarea logistică sau acordarea serviciilor de orice natură, se pedepsește cu închisoare de la 8 la 15 ani.

(1¹) Constituirea sau conducerea unui grup criminal organizat prin modalitățile stipulate la art. 284, alin. (1), se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani.

(1²) Aderarea la o organizație criminală sau grup criminal organizat, precum și participarea, sub orice formă, la activitatea acestora, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani.

(3) Membrul organizației criminale sau a grupului criminal organizat poate fi liberat de răspundere penală în cazul în care a încetat benevol participarea la activitatea organizației criminale sau a grupului infracțional organizat, a declarat benevol despre existența acestora și a ajutat la descoperirea infracțiunilor săvârșite de ele ori a contribuit la demascarea organizatorilor, a conducătorilor sau a membrilor organizației sau grupului respectiv, dacă acțiunile sale nu conțin semnele altei infracțiuni”.

4. Luând act de propunerea înaintată anterior, privind incriminarea activității de constituire sau conducere a unui grup criminal organizat, aderare la o organizație criminală sau grup criminal organizat, precum și participarea, sub orice formă, la activitatea acestora, considerăm oportună abrogarea art. 283 C. pen. (Banditismul).

5. Propunem incriminarea distinctă a infracțiunii de „Constituire a unui grup terorist sau a unei organizații teroriste”, după cum urmează:

„**Articolul 284¹** Constituirea unui grup terorist sau a unei organizații teroriste

(1) Constituirea sau conducerea unui grup terorist sau a unei organizații teroriste prin modalitățile stipulate la art. 284, alin. (1), se pedepsește cu închisoare de la 15 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.

(2) Aderarea la un grup terorist sau la o organizație teroristă ori participarea la activitatea unui astfel de grup sau organizație, se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani.

(3) Membrul grupului terorist sau organizației teroriste poate fi liberat de răspundere penală în cazul în care a încetat benevol participarea la activitatea grupului terorist sau a organizației teroriste, a declarat benevol despre existența acestora și a ajutat la descoperirea infracțiunilor săvârșite de ele ori a contribuit la demascarea organizatorilor, a conducătorilor sau a membrilor grupului sau organizației respective, dacă acțiunile sale nu conțin semnele altei infracțiuni”.

Sugestii privind potențialele direcții viitoare de cercetare legate de tema abordată: 1) studierea necesității și perspectivei de incriminare a unor forme calificate a infracțiunii statuate la art. 284 C. pen., precum și a sancționării persoanei juridice pentru comiterea acestei fapte infracționale; 2) analiza aspectelor criminologice ale infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale; 3) investigarea științifică a infracțiunii prevăzute la art. 284 C. pen. sub aspectul metodicii cercetării criminalistice.

BIBLIOGRAFIE

1. *Acțiunea comună nr. 98/733/JAI din 21 decembrie 1998 adoptată în temeiul art. K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, privind incriminarea participării la o organizație criminală în statele membre ale Uniunii Europene.* În: Jurnalul Oficial al Comunității Europene, L 351/1, 29.12.1998, nr. 19/vol. 1, p. 83-84.
2. ALLUM F., GILMOUR S. *Handbook of Organised Crime and Politics.* London: Edward Elgar Publishing Limited, 2019. 528 p. ISBN: 978-1-78643-456.2.
3. ALLUM F., SIEBERT R. *Organized Crime and the Challenge to Democracy.* London: Routledge/ECPR Studies in European Political Science, 2003. 256 p. ISBN: 978-0415369725.
4. BARBĂNEAGRĂ A., BERLIBA V., GURSCHI C. ș.a. *Codul penal comentat și adnotat.* Chișinău: Cartier juridic, 2005. 656 p. ISBN: 9975-79-338-X.
5. BENCHECI M. *Combaterea terorismului contemporan și consolidarea sistemului de securitate internațional.* Teză de doctor în științe politice. Chișinău, 2016. 192 p.
6. BÎRGĂU M., URSU V. *Criminalitatea organizată – aspecte criminologice și juridico-penale.* Monografie. Chișinău: Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare”, 2004. 177 p.
7. BODEAN M. *Comerțul cu oameni - una dintre cele mai răspândite forme de activitate ilegală practică de grupările criminale organizate.* În: Revista Națională de Drept, 2003, nr. 11, p. 52-54. ISSN: 1811-0770.
8. *Books I & II of the New Islamic Penal Code, adopted by the Legal Affairs Commission of the Islamic Consultative Assembly on April 21, 2013.* New Haven: Iranian Human Right Documentation Centre, 2014. 54 p.
9. BORODAC A. ș.a. *Manual de Drept penal. Partea generală.* Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2005. 516 p. ISBN: 9975-935-77-X.
10. BRALOȘTIȚIANU M. *Conexiunile terorismului islamic cu crima organizată.* În: Legea și viața, 2011, nr. 7, p. 21-23. 58 p. ISSN: 1810-309X.
11. BRALOȘTIȚIANU M. *Unele considerații privind specificul investigației infracțiunii de spălarea banilor în domeniul crimei organizate.* În: Legea și viața, 2010, nr. 7. 58 p. ISSN: 1810-309X.
12. BRÎNZĂ S. ULIANOVSKI X., STATI V., ȚURCANU I., GROSU VL. *Drept penal. Partea specială. Volumul II. Ediția a II-a.* Chișinău: Cartier juridic, 2005. 805 p. ISBN: 9975-79-325-8.
13. BUJOR V. *Referințe vizând esența criminalității organizate.* În: Legea și viața, 2008, nr. 2. ISSN: 1810-309X.
14. CALDERONI F. *Organised Crime Legislation in the European Union. Harmonization and Approximation of Criminal Law, National Legislations and the EZ Framework Decision on the Fight Against Organized Crime.* Berlin: Springer, 2010. 189 p. ISBN: 978-3-642-04330-7.
15. CAZACICOV A. *Object of crime provided by art. 284 Penal code of the Republic of Moldova (Creating or leading a criminal organization).* London (United Kingdom): Collection of scientific articles of LXIV international scientific and practical conference „European research: innovation in science, education and technology”, 05-09 June, 2020. 121 p. ISBN: 978-1-64655-053-1, ISSN: 2410-2873.
16. CAZACICOV A. *Retrospectiva cadrului normativ incriminator vizând crearea sau conducerea unei organizații criminale.* Warsaw (Poland): Modern Scientific challenges and trends, Collection of Scientific Works of the International Scientific Conference, Issue 9(20), 20 October 2019. 229 p. ISBN: 978-83-949403-3-1.
17. CĂȘUNEANU F.-D. *Măsuri de combatere a grupului criminal organizat adoptate la nivelul Uniunii Europene.* În: Revista „Dreptul” (România), 2012, nr. 3, p. 195.
18. CIOBANU I., POSTOLACHE T. *Caracteristicile crimei organizate.* În: Revista Națională de Drept, 2001, nr. 7, p. 22-24. 68 p. ISSN: 1811-0770.
19. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu.* Redactor responsabil și conducător de ediție BARBĂNEAGRĂ A., dr. hab. în drept, prof. univ. Chișinău: Editura Sarmis, 2009. 860 p. ISBN: 978-9975-105-20-0.
20. *Codul penal al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești din 24.03.1961, abrogat la data de 12.06.2003.* În: Veștile, 24.04.1961, nr. 010.
21. COJOCARU R., CAZACICOV A. *Crearea sau conducerea unei organizații criminale cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist.* În: „Focarele separatiste și impactul lor

- asupra terorismului contemporan. Materialele conferinței științifico-practice internaționale 16 martie 2017”, Chișinău, 2017. 320 p. ISBN: 978-9975-121-38-5.
22. COJOCARU R., CAZACICOV A. *Formațiunea paramilitară ilegală ca formă de manifestare a criminalității organizate*. Materialele conferinței cu participare internațională, 01 martie 2017. Chișinău: Academia militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, 2017. 292 p. ISSN 1857-0976.
 23. *Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate*, adoptată la New York, la 15 noiembrie 2000 (ratificată prin Legea Republicii Moldova nr. 15 din 17.02.2005). În: *Tratate Internaționale*, 30.12.2006, nr. 35. 480 p. ISBN: 978-9975-9669-3-1.
 24. *Criminal Law of the People's Republic of China*. Order of the President of the People's Republic of China, nr. 83, promulgated by National People's Congress on 14.03.1997.
 25. *Decizia-cadru a Consiliului Uniunii Europene nr. 2008/841/JAI din 24 octombrie 2008 privind lupta împotriva crimei organizate*. În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, L 300/42, 11.11.2008, p. 42-45.
 26. GLADCHI GH. *Terorismul, criminalitatea organizată și corupția*. Chișinău: Analele Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, ediția a XVIII-a, nr. 2, 2018, p. 56. 128 p. ISSN 1857-0976, ISBN 978-9975-121-60-6.
 27. GRAMA M. *Participanții la infracțiune și particularitățile răspunderii lor*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2003. 191 p.
 28. *Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene nr. 1345 din 24.11.2006*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 15.12.2006, nr. 189-192.
 29. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale nr. 8 din 11.11.2013* [citată 26.09.2021]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=127.
 30. JuriGlobe. *World Global Systems. Alphabetical Index of the 192 United Nations Member States and Corresponding Legal Systems*. Study made by University of Ottawa [citată 03.01.2019]. Disponibil: <http://www.juriglobe.ca/eng/syst-onu/index-alpha.php>.
 31. KOVESI L. *Combaterea crimei organizate prin dispoziții de drept penal*. Teză de doctor în drept. Timișoara, 2011. 479 p.
 32. *Legea Republicii Moldova pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate nr. 15 din 17.02.2005*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 04.03.2005, nr. 36-38.
 33. MAPPES-NIEDIEK N. *Mafia din Balcani. Statele aflate în puterea crimei – o primejdie pentru Europa*. București: Editura „Vivaldi”, 2005. 240 p. ISBN / ISSN: 973-9473-61-X.
 34. MARIȚ A. *Calificarea infracțiunii. Aspecte teoretico-normative și practice ale încadrării juridico-penale ale infracțiunii. Manual*. Chișinău: USEM, 2015. 420 p. ISBN: 978-9975-3041-5-3.
 35. MICLEA D. *Combaterea crimei organizate – evoluție, tipologii, legislație, particularități. Curs. Volumul I*. București: Editura Ministerului Administrației și Internelor, 2004. 261 p. ISBN: 9738307538.
 36. OBADĂ D., CAZACICOV A. *Grupul infracțional organizat în contextul criminalității transnaționale*. Chișinău: Revista Institutului Național al Justiției, nr. 2 (45), 2018. 60 p. ISSN: 1857-2405.
 37. POSTOVAN D. *Prevenirea și combaterea criminalității organizate conform prevederilor legislației Republicii Moldova. Unele aspecte teoretice și practice*. Chișinău, Revista Institutului Național al Justiției, nr. 3 (22), 2012, p. 53-58. 60 p. ISSN: 1857-2405.
 38. *Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act*. Public law nr. 91-450, 14.10.1940, p. 922-962. 1048 p.
 39. *Serious Crime Act 2015. Organised, Serious and Gang-Related Crime. Summary and Background* [citată 04.01.2019]. Disponibil: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/9/notes/division/3/3>.
 40. *Serious Organised Crime and Police Act 2005* [citată 25.08.2021]. Disponibil: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/15/contents>.
 41. SÎLI V., ARMAȘU V., DONCIU A. et al. *Infracțiuni cu caracter terorist, infracțiuni conexe terorismului și unele infracțiuni cu caracter de terorizare*. Chișinău: Garomont-Studio S.R.L., 2011. 230 p. ISBN: 978-9975-9880-4-9.
 42. STĂNCILĂ C.L., GÎRLEANU C.G. *Combaterea spălării banilor și a fenomenului finanțării terorismului*. Bacău: Editura Rovimed Publishers, 2012. 405 p. ISBN: 978-606-583-357-9.

43. STERSCHI F.E. *Criminalitatea transnațională: normativul penal de sancționare și politici de prevenire și combatere*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2015. 181 p.
44. STERSCHI F.E. *Implicațiile corupției și criminalității organizate asupra securității naționale și internaționale*. În: *Legea și viața*, 2014, nr.3, p. 24-30. 58 p. ISSN: 1810-309X
45. STOIANOGLO A. *Sinteza rezultatelor verificării activității procuraturilor specializate* [citat 07.02.2020]. Disponibil: <http://www.procuratura.md/md/news/1211/1/8211/>.
46. TUCMURUZ I. *Crima organizată transfrontalieră. Factor de insecuritate pentru națiuni*. București: Editura Universitară, 2011. ISBN: 978-606-591-173-4.
47. ULIANOVSKI X. *Participația penală*. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2000. 239 p.
48. URSU V. *Criminalitatea organizată – Aspecte criminologice și juridico-penale*. Teză de doctor. Chișinău, 2003, 165 p.
49. URSU V. ș.a. *Crima organizată în Republica Moldova: concept, trăsături și prevenire (material didactic)*. Chișinău, 2004.
50. ZLĂTESCU M.I., BULGARU A. *Mari sisteme de drept comparat. Suport de curs*. București: Universitatea Ecologică, 2011-2012. 156 p.
51. БУЖОР В., ТЕЛЫПИЗ К. *Некоторые вопросы ответственности за создание преступной организации или руководство ею*. В: *Закон и жизнь*, 2009 г., № 5. ISSN: 1810-3081.
52. ВОЗНЮК А.А. *Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності учасників організованих злочинних об'єднань. Монографія*. Київ: Нац. акад. внутрішніх справ України, 2015 г. 236 с. ISBN: 978-617-7241-62-0.
53. ГЕОРГИЦЭ М. *Организованная преступность: проблемы теории и практики расследования*. Кишинев: Молдавский Госуниверситет, 1998 г. 271 с.
54. ГОДУНОВ И.В. *Организованная преступность. От расцвета до заката*. Москва: Академический Проект, 2008 г. 344 с. ISBN: 978-5-8291-1037-6.
55. ГРОШЕВ А. *Ответственность за организацию преступного сообщества (преступной организации): вопросы криминализации и правоприменения*. В: *Уголовное право*, № 3, 2004 г., стр. 26-37. 143 с. ISSN: 2071-5870.
56. КИРИЦА В., **КАЗАЧКОВ А.** *Ответственность за создание преступной организации или руководство ею в уголовном законодательстве зарубежных стран*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут, 13 травня 2016 р. 356 с.
57. КИРИЦА В., **КАЗАЧКОВ А.** *Создание преступной организации или руководство ею: сравнительный анализ аналогичных преступлений в уголовном законодательстве Республики Молдова и Республики Беларусь*. Сборник научных трудов „Актуальные вопросы права, образования и психологии”, Выпуск 4. Могилев: Учреждение образования „Могилевский институт Министерства внутренних дел Республики Беларусь”, 2016 г. 370 с.
58. *Конституция Исламской Республики Иран* от 3 декабря 1979 [citat 25.01.2021]. Disponibil: <http://constitutions.ru/?p=140&attempt=1>.
59. КОРЫСТИН А. *Противодействие отмыванию денег как стратегический элемент борьбы с организованной транснациональной преступностью*. В: *Закон и жизнь*, 2010 г., № 9, стр. 34-36. 58 с. ISSN: 1810-3081.
60. МЕДВЕДЕВ С.Н. *Уголовный кодекс Китайской Народной Республики 1997 года*. Москва: Юридические исследования, № 2., 2013 г. 273 с.
61. ПИТУЛЬКО К.В. и другие. *Организованная преступность*. Санкт-Петербург, 2002 г. 368 с. ISBN: 5-94723-076-3.
62. ПИТУЛЬКО К.В., ГУРЕВ М.С., ДАНИЛОВА Н.А. и др. *Организованная преступность. Законодательные, уголовно-процессуальные, криминалистические аспекты: курс лекций*. Санкт-Петербург: Питер, 2002 г. 367 с. ISBN: 5-947230-76-3.
63. СЕМУКОВ М., КАЗЮК Н., СКРЫТ Н. *Уголовно-правовая оценка преступлений, совершенных преступными организациями*. В: *Судовы весник*, 2002 г., № 2. ISSN: 0869-527X.
64. СЕРЕБРЯКОВА И. *Правовые и организационные основы сотрудничества стран СНГ в борьбе с организованной преступностью*. В: *Судовы вестник*, 2004 г., № 4. ISSN: 0869-527X.
65. *Уголовное право России. Части общая и особенная. Учебник*. Под редакцией заслуженного юриста РФ, доктора юридических наук, профессора А.В. БРИЛЛИАНТОВА. 2-е издание. Москва: Проспект, 2015 г. 1184 с. ISBN: 978-5-392-15428-9.

LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE ALE AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Ghiduri metodice (2):

- *Infrațiuni cu caracter terorist. Suport de curs. Seria: Drept penal (partea specială)*. Chișinău, 2016;
- *Drept penal. Partea generală. Culegere de probleme*. Chișinău: Acad. „Ștefan cel Mare”, 2018.

Articole în reviste științifice naționale și internaționale (10):

- *Măsuri de prevenire și combatere a actului terorist*. Chișinău: Analele Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a M.A.I., Ediția a XIV-a, nr. 2, 2014;
- *Grupul infracțional organizat în contextul criminalității transnaționale*. Chișinău: Revista Institutului Național al Justiției, nr. 2 (45), 2018;
- *Crearea sau conducerea unei organizații criminale cu scopul de a comite una sau mai multe infrațiuni cu caracter terorist*. Chișinău: Analele Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a M.A.I. al Republicii Moldova, Ediția a XVIII-a, nr. 1, 2018;
- *Formațiunea paramilitară ilegală ca formă de manifestare a criminalității organizate*. Chișinău: Analele Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a M.A.I., Ediția a XIX-a, nr. 1, 2019;
- *Subiectul infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale*. Chișinău: Revista Procuraturii Republicii Moldova, nr. 4, 2019;
- *Abordări de perspectivă privind incriminarea constituirii unui grup terorist sau a unei organizații teroriste în Codul penal al Republicii Moldova*. Chișinău: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a M.A.I. al Republicii Moldova, nr. 14, 2021;
- *Crearea sau conducerea unei organizații criminale/ teroriste în sistemul de drept anglo-saxon (common-law)*. Chișinău: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a M.A.I., nr. 14, Chișinău, 2021;
- *Elemente de drept penal comparat privind infracțiunea de creare a unei organizații criminale cu caracter terorist*. Chișinău: Revista Națională de Drept, nr. 2 (244), 2021;
- *Latura subiectivă a infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale*. Chișinău: Revista Națională de Drept, nr. 2 (244), 2021;
- *Răspunderea penală pentru crearea sau conducerea unei organizații criminale în sistemul de drept romano-germanic (Partea I-a)*. Chișinău: Revista științifico-practică „Legea și viața”, 2021.

Articole/ teze în lucrările conferințelor (7):

- *Formațiunea paramilitară ilegală ca formă de manifestare a criminalității organizate*. Materialele conferinței cu participare internațională, 01 martie 2017. Chișinău: Academia militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, 2017;
- *Crearea sau conducerea unei organizații criminale cu scopul de a comite una sau mai multe infrațiuni cu caracter terorist*. În: „Focarele separatiste și impactul lor asupra terorismului contemporan. Materialele conferinței științifico-practice internaționale 16.03.2017”, Chișinău, 2017;
- *Retrospectiva cadrului normativ incriminator vizând crearea sau conducerea unei organizații criminale*. Warsaw (Poland): Modern Scientific challenges and trends, Collection of Scientific Works of the International Scientific Conference, Issue 9 (20), 20 octombrie 2019;
- *Создание преступной организации или руководство ею: сравнительный анализ аналогичных преступлений в уголовном законодательстве Республики Молдова и Республики Беларусь*. Сборник научных трудов «Актуальные вопросы права, образования и психологии». Могилев: Учреждение образования «Могилевский институт МВД Республики Беларусь», 2016 г.;
- *Ответственность за создание преступной организации или руководство ею в уголовном законодательстве зарубежных стран*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут, 13 травня 2016 р.;
- *Object of crime provided by art. 284 Penal code of the Republic of Moldova (Creating or leading a criminal organization)*. London (United Kingdom): Collection of scientific articles of LXIV international scientific and practical conference „European research: innovation in science, education and technology”, 05-09 June, 2020;
- *Răspunderea pentru constituirea unui grup terorist sau a unei organizații teroriste*. Chișinău: Revista științifico-practică „Legea și viața”, Ediție specială, 2020.

ADNOTARE

Andrei Cazacicov. Răspunderea penală pentru crearea sau conducerea unei organizații criminale. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2021

Structura tezei: introducere, cinci capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 407 titluri, 208 pagini de text de bază, 6 anexe. Rezultatele obținute sunt publicate în 19 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: organizație criminală, grup criminal, grup criminal organizat, organizație teroristă, grup terorist, criminalitate organizată, creare, conducere, participare.

Scopul lucrării constă în examinarea teoretico-practică a infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale, în vederea rezolvării problemelor și dificultăților care apar la aplicarea acesteia, precum și înaintarea unor recomandări de ordin științifico-practic de perfectare a cadrului normativ național.

Obiectivele cercetării: aprecierea gradului de evoluție a doctrinei penale naționale și a celei străine, cu privire la infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale; analiza evoluției cadrului normativ incriminator al infracțiunii; elucidarea conceptului de „grup criminal organizat” și a celui de „organizație criminală” prin prisma standardelor definitorii internaționale; realizarea unui studiu de drept penal comparat a legislațiilor penale ale altor state în raport cu infracțiunile similare celei prevăzute de art. 284 C. pen. al R.M.; examinarea semnelor obiective și subiective aferente infracțiunii cercetate și evaluarea cerințelor de calitate a normei; rezolvarea practică a problemelor cu care se confruntă organele de drept la stabilirea răspunderii pentru crearea sau conducerea unei organizații criminale; stabilirea delimitărilor cu alte componente de infracțiuni asemănătoare; înaintarea unor propuneri *de lege ferenda*.

Noutatea și originalitatea științifică. Studiul reprezintă o cercetare complexă a problemelor teoretico-practice privind infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale. Cercetarea evolutivă, comparativă și juridico-penală permite înaintarea unor recomandări de ameliorare a cadrului normativ național, *i.e.*: modificarea conceptului de grup criminal organizat (art. 46 C. pen.) și organizație criminală (art. 47 C. pen.); perfectarea și completarea textului preceptului incriminator de la art. 284 C. pen. (Constituirea unui grup criminal organizat sau a unei organizații criminale); modificarea și transpunerea prevederii de la art. 284, alin. (2) C. pen. la un articol nou – art. 284¹ C. pen. (Constituirea unui grup terorist sau a unei organizații teroriste).

Problema științifică soluționată constă în elaborarea unui cadru conceptual ce va permite interpretarea uniformă a semnelor obiective și subiective ale infracțiunii incriminate la art. 284 C. pen., cu racordarea modelului de incriminare la standardele internaționale; identificarea imperfecțiunilor admise la formularea art. 284 C. pen. și oferirea unor propuneri *de lege ferenda* de remaniere ale acestora.

Semnificația teoretică. Prin faptul că studiul este bine sistematizat și documentat, se oferă soluții teoretico-practice de calificare juridică a infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale. Teza scoate în evidență unele probleme curente și de perspectivă care pot apărea în practica de aplicare a legii penale, dar și a căilor de soluționare adecvată ale acestora.

Valoarea aplicativă constă în oferirea unei compilații a materialului doctrinar, formularea recomandărilor practice de soluționare a unor situații incerte, prezentarea interpretării elocvente a elementelor și semnelor componente infracțiunii.

Implementarea rezultatelor științifice. Constatările și concluziile studiului pot fi utilizate în procesul de instruire a studenților instituțiilor de învățământ și în activitatea practicienilor implicați nemijlocit în procesul de prevenire și combatere a infracționalității organizate. Propunerile și recomandările vor fi utile perfecționării de perspectivă a cadrului normativ național.

АННОТАЦИЯ

Андрей Казачков. Уголовная ответственность за создание или руководство преступной организации. Докторская диссертация. Кишинев, 2021

Структура диссертации: введения, 5 глав, основных выводов и рекомендаций, библиографии, включающей 407 наименований, 208 страниц основного текста, 6 приложений. Результаты исследования были опубликованы в 19 научных работах.

Ключевые слова: преступная организация, преступная группа, организованная преступная группа, террористическая организация, террористическая группа, организованная преступность, создание, руководство, участие.

Цель статьи состоит в теоретическо-практическом исследовании преступления «создание преступной организации или руководство ею» с целью решения проблем и трудностей, возникающих при ее применении, а также предоставлении научно-практических рекомендаций по совершенствованию национального законодательства.

Задачи работы: оценка степени развития национальной и зарубежной уголовной доктрины в отношении преступления; анализ эволюции инкриминирующей нормативной базы преступления; разъяснение понятий «организованная преступная группа» и «преступная организация» с точки зрения международных стандартов; проведение сравнительного анализа уголовного законодательства других стран в отношении преступлений, аналогичных предусмотренному ст. 284 УК Р.М.; изучение объективных и субъективных признаков, связанных с расследуемым преступлением; практическое решение проблем с которыми сталкиваются правоохранительные органы в связи с данным преступлением; разграничение с аналогичными преступлениями; предоставление предложений о законодательных изменениях.

Научная новизна и оригинальность исследования. Данное исследование представляет собой комплексное и хорошо структурированное исследование теоретических и практических проблем, касающихся создания или руководства преступной организации. Эволюционное, сравнительное и уголовно-правовое исследование позволяет выработать рекомендации по совершенствованию национальной нормативной базы, а именно: изменение концепции организованной преступной группы (статья 46 УК) и преступной организации (статья 47 УК); дополнение и усовершенствование текста уголовной нормы предусмотренной ст. 284 УК; изменение положения ст. 284, ч. 2) УК и создание новой статьи – ст. 284¹ УК (Создание террористической группы или террористической организации).

Решённая научная проблема заключается в разработке концептуальной основы, которая позволит единообразно интерпретировать объективные и субъективные признаки преступления, связав модель инкриминирования с международными стандартами; выявление недостатков ст. 284 УК и внесение предложений по их исключению.

Теоретическая значимость работы. Исследование хорошо систематизировано и задокументировано, оно предлагает теоретические и практические решения по квалификации исследуемого преступления. В диссертации освещены нынешние проблемы, но и проблемы в перспективе, которые могут возникнуть в практике применения уголовного законодательства, а также способы их решения.

Практическое значение исследования заключается в обобщении научного материала, формулировании практических рекомендаций по разрешению неопределённых ситуаций, всесторонней интерпретации элементов и признаков состава преступления.

Внедрение научных результатов. Выводы исследования могут быть использованы в процессе обучения студентов юридических вузов, в работе сотрудников, непосредственно вовлечённых в процесс борьбы с организованной преступностью. Предложения и рекомендации будут полезны в перспективе улучшения национальной нормативно-правовой базы.

ANNOTATION

Andrei Cazacicov. Criminal liability for creating or directing a criminal organization. PhD thesis in law. Chişinău, 2021

Thesis structure: introduction, 5 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 407 titles, 208 pages of basic text, 6 annexes. The results are published in 19 scientific papers.

Key words: criminal organization, criminal group, organized criminal group, terrorist organization, terrorist group, organized crime, creation, direction, participation.

Goal of dissertation. The purpose of the paper consists in the theoretical and practical analysis of the crime of creating or leading a criminal organization, in order to solve the problems and difficulties that arise in its application, as well as submitting scientific and practical recommendations to improve the national normative framework.

Objectives of dissertation: estimation the degree of evolution of the national and foreign criminal doctrine, regarding to the crime of creating or leading a criminal organization; analysis the evolution of the incriminating normative framework of the crime; explanation the concept of „organized criminal group” and „criminal organization” in terms of international standards; performing a comparative study of criminal laws of the other states in relation to similar crimes to those provided by art. 284 Penal code of R.M.; examining the objective and subjective signs related to the investigated crime and evaluating the quality of requirements for this norm; practical solving of the problems faced by law enforcement agencies in establishing responsibility for the creation or leading of a criminal organization; establishing delimitations with other components of similar crimes; submission of legislative proposals to perfect the legislative framework.

Scientific novelty and originality. This PhD thesis is a complex and well-structured research of the theoretical and practical problems considering the crime of creating or directing a criminal organization. Historical, comparative and legal research offers an opportunity to advance some recommendations of improving the national regulatory framework, i.e.: changing the concept of organized criminal group (art. 46 of the Penal Code) and criminal organization (art. 47 Penal Code); improving the text of the art. 284 Penal Code (constitution of an organized criminal group or a criminal organization), modifying art. 284, par. (2) Penal Code and removing it to a new article – art. 284¹ Penal Code (constitution of a terrorist group or a terrorist organization).

The important scientific problem solved consists in elaboration of a conceptual framework that will allow the uniform interpretation of the objective and subjective signs of the crime provided in art. 284 of the Penal code and relates the incrimination model to the international standards; identification of imperfections admitted in art. 284 Penal code, with offering of proposals for their exclusion.

Theoretical significance. Due to the fact that the study is well systematized and documented, it offers theoretical and practical solutions for the qualification of the crime of creating or leading a criminal organization. The thesis highlights some current and forward-looking problems that may arise in the practice of applying the criminal law, and their solution.

The applicative value consists in offering a compilation of the doctrinal material, the formulation of practical recommendations for solving uncertain situations, the presentation of the eloquent interpretation of the elements and signs of the composition of the crime.

Implementations of scientific results. The judgments and conclusions of this study can be used in the education process of students of higher education institutions and in the activity of practitioners directly involved in the process of preventing and combating organized crime. The proposals and recommendations will be useful for the perspective improving of the national regulatory framework.

CAZACICOV Andrei

**RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU CREAREA SAU
CONDUCEREA UNEI ORGANIZAȚII CRIMINALE**

Specialitatea științifică: 554.01 – Drept penal și execuțional penal

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 13.12.2021

1/16 hârtie offset. Tipar offset.

Coli de tipar: 1,75

Formatul hârtiei 60x80 1/16.

Tirajul 50 ex.

Comanda nr. 750

Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

MD-2009, Chișinău, str. Gh. Asachi, nr. 21,

tel.:(+37322) 723-792, fax: (+37322) 738994

web: www.academy.police.md; e-mail: academy@police.md